

Отримано: 27 лютого 2018 р.

Прорецензовано: 1 березня 2018 р.

Прийнято до друку: 12 березня 2018 р.

e-mail: ivanka_fly@ukr.net

DOI: 10.25264/2519-2558-2018-1(69)/2-203-206

Фецько І. М. Терміни-грецизми як невід'ємний компонент української фахової мови музейної справи. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 1(69), ч. 2, березень. С. 203–206.

УДК 811.161.2'276.6'373.45=14:069

Фецько Іванна Михайлівна,

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

ТЕРМІНИ-ГРЕЦИЗМИ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ КОМПОНЕНТ УКРАЇНСЬКОЇ ФАХОВОЇ МОВИ МУЗЕЙНОЇ СПРАВИ

У статті особливу увагу приділено грекомовним запозиченням як важливому способу поповнення термінологічного словника. З'ясовано склад запозичень та визначено специфіку функціонування типів іноземної термінологіки. Охарактеризовано роль грецьких препозиційних і постпозиційних компонентів у терміносистемі музейної справи.

Ключові слова: терміносистема музейництва, запозичення, компонент, грекомовна термінологіка.

Фецько Іванна Михайлівна,

Львовский национальный университет имени Ивана Франко, г. Львов

ТЕРМИНЫ-ГРЕЦИЗМЫ КАК НЕОТЪЕМЛЕМЫЙ КОМПОНЕНТ УКРАИНСКОГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ЯЗЫКА МУЗЕЙНОГО ДЕЛА

В статье особое внимание уделено грекоязычным заимствованиям как важному способу пополнения терминологического словаря. Выяснено состав заимствований и определена специфика функционирования типов иноязычной терминологии. Охарактеризована роль греческих препозиционных и постпозиционных компонентов в терминотерминосистеме музейного дела.

Ключевые слова: терминотерминосистема музейного дела, заимствования, компонент, грекоязычная терминологіка.

Ivanna Fetsko,

Ivan Franko National University of Lviv, Lviv

TERMS-GREEK WORDS AS AN INTEGRAL COMPONENTS OF UKRAINIAN PROFESSIONAL LANGUAGE OF MUSEUM AFFAIR

The terminological system of the museum affair is the part of vocabulary, which includes the concepts denoting the names of the objects, actions, processes, phenomena, etc. related to museums. It is combined with the relevant sciences and spheres of the life - arts, biology, geography, history, as well as with archeology, vexillology, heraldry, numismatics, faleristics, architecture, sculpture, painting, library affairs, etc. One of the main sources for the formation of the modern Ukrainian terminological system of the museum affair is the foreign language terms borrowing. The terms that were borrowed from a classical languages, in particular from Greek, occupy a special place in the Ukrainian terminology system of museum science, along with specific terms. Here we paid a special attention to Greek borrowing terms as an important way to replenish the terminological dictionary. Also, the composition of the borrowings and specifics of the operation by types of the foreign language terminology were determined. The role of the Greek prepositional and postpositional components of the terminological system of the museum affair was described. The functioning of the Greek borrowing, as a mean of the naming of scientific concepts, reflected a natural process of language development. Borrowings from the Greek play not only a positive role in the formation of the vocabulary, but also firmly established and form an integral part of the terminological system for several centuries of its functioning.

Key words: terminological system of museum affair, borrowing, component, Greek terminology.

Словниковий склад української мови – це відкрита, динамічна система лексичних одиниць, різнопланових за джерелами і часом формування [23, с. 174]. Останнім часом дослідженню мови науки стали приділяти дедалі більше уваги, у світлі її особливого значення, яке вона відіграє у мовній діяльності. Категорії і поняття будь-якої галузі знання виступають результатом осмислення та узагальнення явищ, фактів, процесів, які досліджує певна галузь науки, та закріплюються у відповідній термінології. Вона є результатом багатоступінного еволюціонування мови окремої науки, де з кожним рівнем зростає ступінь впорядкованості термінового матеріалу [17, с. 60]. Термінологіка в результаті розвитку науки постійно поповнює словниковий склад мови. Ця лексика є одним з її динамічних, комплексних компонентів, що вимагає всебічного лінгвістичного дослідження. Як зазначають мовознавці, мова є накопичувачем досвіду людської цивілізації, який якнайповніше втілено у словниковому складі, що відбиває зв'язки народів у різні періоди історії, адже одним зі шляхів розвитку лексики є запозичення слів із мов інших народів [20, с. 83].

Найбагатша лексичними ресурсами мова не може задовольнити потреб науки в номінації своїх понять. Відсутність власних номінативних засобів спричиняє до появи в мові запозичень, які є одним з активних джерел поповнення терміносистем.

Як засвідчує історія українського термінознавства, суперечки щодо того, якими мають бути терміни – національними чи запозиченими, точилися ще з кінця XIX століття.

У 1861 р. у статті “Заметка о русинской терминологии” М. Левченко стверджує про створення термінології в „душі народної мови” [12, с. 185], щоб терміни були зрозумілі простим людям. На сторінках часописів у 1917 році науковці продовжували дискутувати стосовно доцільності запозичень у термінології. Цього разу учасниками дискусії стали О. Яната та М. Грушевський. О. Яната у статті „Негайна справа в розвитковій української науки і школи” говорить про неминучу еволюцію української науки й потребу негайного вироблення української наукової мови. Для цього треба передусім „вибирати з гущі народної мови всі ті назви, вирази, терміни, які мають відношення до тої чи тої галузі знання” і тільки потім удаватися

до літературного матеріалу. Тільки уявивши собі в повній мірі, яка вже єсть у нашого народу наукова мова, науковий діяч зможе доповнювати її власними штучними термінами та назвами” [24, с. 7]. Натомість М. Грушевський не погодився з цією пропозицією. Науковець наголошував на потребі зречення принципу крайнього етнографізму, єдиного правдивого в середині XIX ст. Тільки зі створенням Інституту української наукової мови було прийнято засаду, яка панує в інших слов'янських народів, щоб термінологія була своєю національна [6, с. 200]. Це не свідчить, проте, про повну відсутність іншомовних запозичень у термінології, головне, щоб їх поява збігалася із потребами термінології, оскільки „інтернаціональне не протистоїть національному, а втілюється в ньому” [1, с. 42]. Проблема вибору між власне мовною і запозиченою назвою для позначення наукових понять залишається актуальною й на сьогодні, оскільки вже десять років тому питома вага термінів іншомовного походження становила в середньому близько сорока відсотків.

В останні десятиліття у зв'язку з активною розробкою різних аспектів взаємодії мов актуалізувалася проблема мовного запозичення. Питанню різномовних запозичень в українських галузевих терміносистемах присвячено цілу низку праць. Використанню латинських і грецьких елементів у науковій та технічній термінологіях, особливостям їх функціонування присвячено дослідження В. Акуленка [2], К. Городенської [5], І. Кочан [10] та багатьох інших учених. На сучасному етапі аналіз термінів іншомовного походження в галузі менеджменту здійснила Н. Краснопольська [11]. М. Петришин [18] проаналізувала запозичення з класичних мов у геологічній термінології. С. Дорошенко [6] розглянула українську термінологію нафтогазової промисловості з погляду походження й дослідила причини появи запозичених термінів в українській термінології. Традиції запозичень в українській музичній термінології описала С. Булик-Верхола [3]. Дослідження особливостей запозичень у термінології фотосправи й визначення основних мов-джерел поповнення словникового складу цієї терміносистеми здійснили С. Булик-Верхола і Ю. Теглівець [4] тощо. Та незважаючи на підвищений інтерес науковців до вивчення термінного складу фахових терміносистем, малодослідженою залишається термінна система музейної справи.

Актуальність статті зумовлена недостатньою вивченістю запозичень з класичних мов у сучасній терміносистемі музейництва, а також необхідністю ґрунтовного дослідження цієї термінної групи лексики в сучасній українській мові. Особливо важливо з'ясувати роль інтернаціональних компонентів грецького походження в терміносистемі музейництва, проаналізувати й визначити потенціал препозиційних і постпозиційних термінокомпонентів, що і є метою нашої роботи.

Об'єктом дослідження є запозичення з грецької мови, які на сучасному етапі є елементами єдиної терміносистеми.

Предмет дослідження становить аналіз грекомовних терміноодиниць у сучасній українській мові.

Джерелом фактичного матеріалу слугували сучасні українські термінологічні словники фахової мови музейної справи.

Терміносистема музейної справи – це та частина словникового складу, до якої входять поняття, що позначають назви предметів, дій, процесів, явищ тощо, пов'язаних з музейництвом. Вона поєднана з відповідними науками та сферами життя – мистецтвом, біологією, географією, історією, а також археологією, вексилологією, геральдиком, нумізматикою, фалеристикою, архітектурою, скульптурою, живописом, бібліотечною справою тощо. Одним із основних джерел формування сучасної української терміносистеми музейної справи є іншомовні запозичення. Слід зазначити, що сучасна терміносистема музейної справи досягла великого ступеня інтернаціоналізації завдяки впливу двох класичних мов – давньогрецької і латинської.

Запозичення з давньогрецької та латинської мов є значним шаром лексики сучасних європейських мов, що зумовлено величезним впливом античної культурної спадщини на розвиток європейської цивілізації. Упродовж тривалого часу й дотепер класичні мови виступають джерелом лексико-словотвірних ресурсів для конструювання спеціальних найменувань – наукових і технічних термінів різних мов. Унаслідок цього термінолексикону греко-латинського походження традиційно вважають основою інтернаціонального термінофонду – спільного термінофонду багатьох сучасних європейських мов [13, с. 311]. Термінологи зауважують, що саме термінокомпоненти греко-латинського походження і є справжніми інтернаціоналізмами, бо вони не належать до жодних із живих мов, тому вони є однаково чужими та одночасно рідними для будь-якої мови [13, с. 312]. Латинській мові належала особлива роль у середньовічній Європі, оскільки вона практично безроздільно панувала в науці, освіті, юриспруденції й інших сферах життя. Ще з того часу латинізм стали джерелом поповнення наукових терміносистем усіх європейських мов. Оскільки ж класична латина була переповнена грецькими запозиченнями, то грецька мова теж стала лексичним резервом для побудови нових термінів, зокрема й терміноодиниць музейної справи [6, с. 200–201].

В українській терміносистемі музейництва поряд із автохтонними та запозиченими термінами особливе місце посідають терміноодиниці, утворені із компонентів, які запозичені з класичних мов, зокрема з грецької.

Продуктивним для українського музейного термінотворення є дериваційна актуалізація грецьких термінокомпонентів, які можуть бути як у препозиції, так і в постпозиції.

У досліджуваній терміносистемі наявні терміни із постпозиційним компонентом **-лог** (від грец. λόγος – слово, наука) [22, с. 326] – частина складного терміна, що означає особу, яка займається наукою, вказаною в першій частині терміноодиниці: *музеолог* (від грец. τὸ μουσεῖον – „дім Муз” і λόγος – слово, наука) [21, с. 451] – „науковий працівник музею, що спеціалізується в галузі музеології” [7, с. 125]; *археолог* (від грец. ἀρχαῖος – стародавній і λόγος – слово, наука) [22, с. 57] – „спеціаліст, що займається вивченням побуту, культури та історичного минулого древніх народів за матеріальними продуктами їх життя і діяльності, що збереглися” [14, с. 17] та ін.

Продуктивним у процесі формування української терміносистеми музейної справи виявився варіант постпозиційного термінокомпонента **-лог -лог(ія)**, який за посередництвом новолатинської (-logia) та західноєвропейських (французької – logie, німецької – logie, англійської – logy) мов запозичено з давньогрецької мови (-λογία „учення про...”) [19, с. 183]. Терміни з цим постпозиційним компонентом позначають назви галузевих учень, розділів, дисциплін, пов'язаних з музейною сферою, наприклад: *музеологія* (від грец. τὸ μουσεῖον – „дім Муз” і λόγος – слово, наука) [21, с. 451] – „розділ музеєзнавства, який пізнає об'єкт, предмет, метод і структурні елементи музеєзнавства, його місце в системі наукових дисциплін; розробляє науковий понятійний апарат; вивчає феномен музейного предмета й музею; досліджує проблеми, пов'язані з соціальними функціями музеїв, формуванням музейної мережі, класифікацією й типологією музеїв; розробляє наукові основи

всіх специфічних музейних видів діяльності” [14, с. 38]; *папірологія* (від грец. *πάπυρος* – папірус і *λόγος* – слово, наука) [22, с. 418] – „спеціальна історична дисципліна, яка вивчає рукописи записані на папірусі” [14, с. 87]; *генеалогія* (від грец. *γενεά* – сім’я і *λόγος* – слово, наука) [22, с. 123] – „спеціальна історична дисципліна, у якій досліджують походження осіб і спорідненість між ними, а також вивчають історію окремих родів та їх роль у соціально-економічному й суспільному житті епохи” [14, с. 25]; *антропологія* (від грец. *άνθρωπος* – людина, *λογος* – слово, наука) [22, с. 46] – „наука про походження, еволюцію, закономірності морфо-фізіологічної організації людини та її рас, їх поширення на Землі” [7, с. 12] та ін. Отже, компонент -лог, -лог(ія) є одним терміноелементом, який у термінах зберігає значення етимона, інших значень або відтінків значень їм надають форманти.

Терміноодиниці з компонентом **-граф**, який за посередництвом латинської (-graphus) та західноєвропейських (французької – graphé, німецької – graph, англійської – graph) мов запозичено з давньогрецької мови (*γράφω* – креслю, дряпаю; пишу, зображую) [19, с. 98] в музейництві вживають на позначення: 1) інформаційних видань та довідкових музейних елементів: *протограф* (від грец. *πρωτος* – перший і *γράφω* – пишу, зображую) [22, с. 469] – „1) первісний рукопис, покладений в основу пізніших списків, копій, редакцій; 2) найближчий відносно архетипу за текстом оригінал одного чи кількох списків рукописів” [16, с. 248]; 2) приладів, за допомогою яких записують щось чи реєструють: *анемограф* (від грец. *άνεμος* – вітер і *γράφω* – пишу, зображую) [22, с. 40] – „прилад для безперервного автоматичного записування швидкості і напрямку вітру, який застосовують у природничій музейній справі” [7, с. 10] та ін.

Компонент **-граф(ія)** (за посередництвом латинської (-graphia) та західноєвропейських (французької – graphie, німецької – graphie, англійської – graphy) мов запозичено з давньогрецької мови; утворено за допомогою суфікса -іа „опредметнена дія” від *γράφω* „креслю, дряпаю; пишу, зображую”) [19, с. 98] вказує на зв’язок з поняттям „записування, відображення”. У музейній справі терміни з цим компонентом вживають на позначення галузевих учень: *картографія* (від грец. *χάρτης* – листок із папірусу і *γράφω* – писати, креслити) [22, с. 258] – „наука про географічні карти й карти небесних тіл, методи створення та використання їх. Пов’язана з природничою музейною справою” [7, с. 83]; *музеографія* (від грец. *τὸ μουσεῖον* – „дім Муз” і *γράφω* – писати, креслити) [21, с. 451] – „розділ музеєзнавства, завданням якого є опис музеїв, а також пам’яток, що в них зберігаються” [14, с. 73]; *палеографія* (від грец. *παλαιός* – давній, старовинний та *γράφω* – писати, креслити) [22, с. 414] – „спеціальна історико-філологічна дисципліна, що вивчає зовнішній вигляд і письмо стародавніх рукописів для правильного їх прочитання та встановлення часу й місця написання” [14, с. 86] тощо. Постпозиційні термінокомпоненти не дають чіткої вказівки на категоріальний клас чи лексико-семантичну групу, однак більшість термінів на -граф можна співвіднести з назвами приладів, апаратів та довідкових музейних елементів, а на -граф(ія) – з науковими розділами чи галузями.

Продуктивністю відзначаються й терміни-іменники з компонентом **-метр**, який запозичений із давньогрецької мови (*μέτρον* – міра) [22, с. 354]. У складних словах відповідає поняттю „вимірювач” і використовується лише у природничій термінології музейництва: *ареометр* (від грец. *αραιος* – рідкий і *μετρον* – міра) [22, с. 53] – „прилад для вимірювання густини рідин, який використовують у природничій музеології” [7, с. 13]; *атмометр* (від грец. *ατμος* – пара і *μετρον* – міра) [21, с. 77] – „прилад для вимірювання швидкості випаровування води, який використовують у природничій музеології” [7, с. 15]; *гігрометр* (від грец. *υγρον* – волога і *μετρον* – міра) [22, с. 129] – „прилад для вимірювання вологості повітря; його наявність обов’язкова для всіх приміщень музею” [16, с. 47] тощо.

Наявні у термінній системі й іменники з компонентом **-метр(ія)**, який запозичений із давньогрецької мови за посередництвом латинської (-metria) та західноєвропейських (французької – metrie, німецької – metrie, англійської – metry) мов; компонент -метр(ія) утворено за допомогою суфікса -іа „опредметнена якість” від *μέτρον* „міра, довжина, норма, пропорція” або *μετρέω* „вимірюю” [19, с. 193–194]. За своєю тематичною спрямованістю в межах музейної справи це одиниці на позначення галузевих учень: *археометрія* (від грец. *ἀρχαιος* – давній і *μετρέω* – вимірюю) [21, с. 70] – „спеціальна історична дисципліна, у якій фізичними методами визначають вік і походження знайдених археологами предметів” [14, с. 17]; *біометрія* (від грец. *βιος* – життя і *μετρέω* – вимірюю) [22, с. 83] – „наука про статистичний аналіз групових біологічних явищ, пов’язана з природничою термінологією музейництва” [7, с. 22] та ін.

З-поміж терміноодиниць із запозиченими з грецької мови послозичнійними компонентами вирізняємо й терміни з міжнародними компонентами, які є в препозиції. Найбільш вживаними в терміносистемі музейництва є такі міжнародні компоненти, як бібліо-, мікро-, прото-, фото-.

Компонент **бібліо-** грецького походження (*βιβλιον* – книга). У складних словах означає „книжковий” [22, с. 80]. У термінній системі музейної справи терміни з препозиційним компонентом **бібліо-** позначають назви наукових галузей та їхніх підрозділів, які пов’язані з музейною діяльністю: *бібліографія* (від грец. *βιβλιον* – книга і *γράφω* – писати, креслити) [22, с. 80] – „спеціальна історична дисципліна, наука про опубліковані джерела (манускрипти і передруки)” [14, с. 46]; *бібліотека* (від грец. *βιβλιον* – книга і *θηκη* – сховище, скриня) [22, с. 80] – „інформаційний, культурний, освітній заклад (установа, організація) або структурний підрозділ, що має упорядкований фонд документів, доступ до інших джерел інформації та головним завданням якого є забезпечення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів бібліотеки” [15, с. 7] та ін. Терміни з компонентом **бібліо-** – це переважно терміни наукової сфери та бібліотечної справи, які з музейництвом знаходяться на периферії.

Терміноодиниці музейної справи із препозитивним компонентом **мікро-** (від грец. *μικρος* – малий – у складних словах означає „дуже малий”, „найдрібніший”; „пов’язаний з вивченням або вимірюванням дуже малих предметів, явищ, величин”) [22, с. 358] вживають на позначення приладів, пристроїв та інструментів: *мікроскоп* (від грец. *μικρος* – малий і *σκοπέω* – спостерігаю) [22, с. 358] – „прилад (оптична система) для досліджень дрібних музейних об’єктів” [7, с. 116]; *мікротом* (від грец. *μικρος* – малий і *τομος* – відрізок) [19, с. 276] – „прилад для отримання дуже тонких мікроскопічних зрізів приготованих спеціальним чином препаратів з метою їх мікроскопічного вивчення. Пов’язаний з природничою музейною справою” [7, с. 116]. Можна стверджувати, що цей термінокомпонент вийшов за межі використання в одній науковій галузі і почав вживатися як у природничій музейній справі, так і в суспільно-політичній, виробничо-професійній та побутовій сфері.

Незначною продуктивністю у музейній справі відзначається термінокомпонент **прото-** (від грец. *πρωτος* – перший) [22, с. 469] – перша частина складних термінів, що означають первинність, давність чого-небудь. Терміноодиниці з міжнарод-

ним компонентом **прото-** позначають інформаційні видання та довідкові музейні елементи: *протограф* (від грец. *πρωτος* – перший і *υρῳφω* – пишу, зображую) [22, с. 469] – „1) первісний рукопис, покладений в основу пізніших списків, копій, редакцій; 2) найближчий відносно архетипу за текстом оригінал одного чи кількох списків рукописів” [16, с. 248].

Поодинокими прикладами представлено терміноодиниці з компонентом **фото-**, який походить від грецького *φωτος*, що означає „світло” [22, с. 625]. У складних словах відповідає поняттям „той, що діє за допомогою світла”, „заснований на дії світла”: У музейництві за допомогою грецького компонента фото- утворено терміни, що позначають сукупність фондів матеріалів: *фототека* (від грец. *φωτος* – світло і *θηκη* – сховище, скриня) [22, с. 565] – „складова частина фондів музею, котра має фонд негативів і науково-довідковий апарат до нього” [14, с. 116]. У сучасній мові компонент фото- є активним словотворчим засобом творення нових одиниць, що пов’язано з екстралінгвальними явищами: науково-технічним прогресом й розвитком фотомистецтва, фотопубліцистики, фотожурналістики. Як бачимо, цей грекомовний компонент поки що в музейництві високою продуктивністю не відзначається.

Функціонування грекомовних запозичень як засобу найменування наукових понять відображає закономірний процес розвитку мови. Запозичення з давньогрецької мови за кілька століть свого функціонування в терміносистемі відіграють не лише позитивну роль у формуванні словникового складу, а й міцно утвердилися і становлять її невід’ємну частину. Саме ініціальні й фінальні термінокомпоненти створюють каркас модаль сучасних термінів музейництва, є формантним кодом їх структурної будови, який допомагає розуміти вже наявні терміноодиниці та створювати за їх зразком нові. Термінокомпоненти грецького походження „приспосовуються” до законів української фонетики, орфографії, входять до парадигми відмінювання.

Отже, як переконуємося, запозичення є продуктивним шляхом збагачення терміносистеми галузі музейництва. Таке запозичення є результатом міжмовних контактів, зумовлених міжгалузевою взаємодією та міжнародними зв’язками. Але варто пам’ятати, що використання іншомовних термінів для забезпечення фахових комунікативних потреб має бути регламентованим, оскільки надмірна кількість запозичень часто призводить до перевантаження іншомовними термінолексемами галузевих терміносистем та ускладнення сприймання інформації.

Література:

1. Акуленко В. Интернациональные элементы в лексике и терминологии / В. Акуленко. – Харьков : Изд-во при Харьков. ун-те, 1980. – 215 с.
2. Акуленко В. В. Співвідношення національного та інтернаціонального у мові / В. В. Акуленко // Мовознавство. – 1976. – С. 3–12.
3. Булик-Верхола С. Традиція запозичень в українській музичній термінології / С. Булик-Верхола // Українська філологія: школи, постаті, проблеми : збірник наукових праць Міжнародної конференції, присвяченої 150-річчю від дня заснування кафедри української словесності у Львівському університеті (Львів, 23–25 жовтня 1998 р.). – Львів : Світ, 1999. – Ч. 2. – С. 89–99.
4. Булик-Верхола С. З. Чужомовні запозичення у термінології фотосправи / С. З. Булик-Верхола, Ю. В. Теглівець // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. – 2016. – Т. 1. – № 23. – С. 8–10.
5. Городенська К. Г. Префікси і префіксоїди в українській мові / К. Г. Городенська // Мовознавство. – 1986. – № 1. – С. 37–41.
6. Дорошенко С. М. Українська термінологія нафтогазової промисловості з погляду походження / С. М. Дорошенко // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Філологічні науки. – К. : Вид-во НПУ, 2009. – С. 199–205.
7. Климишин О. С. Природничка музейна термінологія : словник-довідник / О. С. Климишин. – Львів : Державний природознавчий музей НАН України, 2003. – 244 с.
8. Ключко Ю. М. Музезнавство : словник-довідник / Ю. М. Ключко. – К. : НАКККіМ, 2013. – 82 с.
9. Кочан І. М. Динаміка і кодифікація термінів з міжнародними компонентами в сучасній українській мові / І. М. Кочан. – Львів : Видавничий центр ЛНУ, 2004. – 519 с.
10. Кочан І. М. Слова з міжнародними терміноелементами в сучасній українській літературній мові / І. М. Кочан // Мовознавство. – 1998. – № 6. – С. 62–66.
11. Краснополяська Н. Запозичення в українській термінології менеджменту / Н. Краснополяська // Вісник Національного університету „Львівська Політехніка”. – 2010. – № 675. – С. 125–130.
12. Левченко М. Заметка о русинской терминологии / М. Левченко // Основа. – 1861. – Кн. 7. – С. 183–186.
13. Малевич Л. Запозичення з класичних мов і проблеми інтернаціоналізації наукової термінології / Л. Малевич // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія : Філологічні науки. – 2009. – Вип. 81(1). – С. 311–315.
14. Микульник Р. Словник-довідник термінології музейництва / Р. Микульник, П. Слободян, Є. Діденко, Т. Рак. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. – 128 с.
15. Музезнавство : словник базових термінів / укл.-упор. Л. М. Міненко; за заг. ред. к.і.н., полковника Карпова В. В. – К. : Фенікс, 2013. – 152 с.
16. Овчарова О. В. Словник-довідник музейного працівника / О. Овчарова, Р. Яшуева-Омельянчик, Л. Сургай. – К. : КИЙ, 2013. – 461 с.
17. Омелянчук А. Медична термінологія сучасної арабської літературної мови (на прикладі серцево-судинної та нервової систем). Шляхи утворення / А. Омелянчук // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – 2011. – Вип. 54. – С. 60–67.
18. Петришин М. Запозичення з класичних мов як складова частина геологічної термінології / М. Петришин // Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство). – Вип. 89 (3). – С. 280–283.
19. Селігей П. О. Етимологічний словник запозичених суфіксів і суфіксоїдів в українській мові / П. О. Селігей; НАН України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. – К. : Академперіодика, 2014. – 324 с.
20. Сидорук Г. І. Переклад латинізмів у текстах з рослинництва і землеробства / Г. І. Сидорук, М. В. Нехорошева // Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету : зб. наук. пр. / Криворізьк. нац. ун-т. – Кривий Ріг : Вид-во КДПУ, 2008. – С. 83–91.
21. Словник іншомовних слів / За ред. О. С. Мельничука. – К. : Головна редакція УРЕ, 1974. – 775 с.
22. Словник іншомовних слів / Укл. С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. – К. : Наук. думка, 2000. – 680 с.
23. Сучасна українська літературна мова : підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін.; за ред. А. П. Грищенка. – К. : Вища шк., 1997. – 493 с.
24. Яната О. Негайна справа в розвитку української науки й школи / О. Яната // Промінь. – 1917. – С. 7–8.